



ARAP BAHARI MI, AMERİKAN KIŞI MI?

Mithat BEREKET

*Khas
Pusula akademisi*

Pek çok Batılı gazeteci ya da akademisyen,
Tunus'da başlayıp Mısır'a sıçrayan ve diktatörlüklerin
sonunu getirdikten sonra, neredeyse tüm Arap ülkelerini saran
halk hareketlerini, 'Prag Baharı'ndan esinlenerek;
'Arap Baharı' olarak genelleştirdi.

'Spring' kelimesi İngilizce'de, 'gelişmek, ilerlemek; sıçramak' anlamına da geldiği için 'Arap Baharı' tanımlaması, Arap ülkelerindeki halk hareketlerini anlatmak için çok uygun bir benzetme gibi görünüyor. Ama, sadece görünüyor...

Çünkü, olayların 'Arap' ülkelerinde geçmesi ve mevsimlerden de 'bahar' olması dışında, Ortadoğu'nun Arapların bulunduğu bölümünde yaşananlar, 'Prag Baharı'yla henüz pek bir benzerlik göstermiyor. Bu halk ayaklanmaları sonunda ortaya nasıl bir tablo çıkacak? Kimler iktidara gelecek ve iktidardakiler gerçekten demokrasiyi savunacaklar mı? Henüz belli değil.

Halk ayaklanmalarının ilk başladığı; tabiri caizse, 'devrim ateşi'nin ilk yandığı ve değişimin en sorunsuz yaşandığı yer gibi görünen Tunus'da sular durulmadı. Buradaki güvenlik sorunu hala çözülemedi. Bu yaz -temmuz sonunda- seçimlerin yapılmasının beklendiği ülkede siyasete, İslamcı En Nahda Hareketi'nin damgasını vuracağına kesin gözüyle bakılıyor.

Sandıktan çıkacak bir En Nahda iktidarının nelere gebe olacağı ise tam olarak kestirilemiyor. Durum belirsiz. Herkesin ortak korkusu aynı: Halkın, "biz bunun için mi ayaklandık; bunun için mi devrim yaptık?" diyeceği bir duruma gelmek.

Öte yandan, geçtiğimiz mayıs ayında, Kahire'de 12 kişinin ölümü ve 232 kişinin yaralanması ile sonuçlanan kilise baskını, ünlü Tahrir Meydanı'ndan yükselen samimi devrim çılgınlıklarına gölge düşürdü. Arap Baharı'nın en iyimser destekçileri bile, Mısır'daki demokrasi sürecinin oldukça zor geçeceğini anlamış durumdalar. Geleceğe yönelik tahminler artık daha ihtiyatlı; hatta, daha karamsar. Şu anda, Mısır'da iyi organize olmuş, iyi işleyen; dolayısıyla, eylülde yapılacak ilk serbest seçimlere şimdiden hazır olan iki kurum var. Bunlardan biri 'Ordu' diğeri ise, 'Müslüman Kardeşler'. Müslüman Kardeşler'in iktidara geldiği bir Mısır'da, ordu ne yapar? Doğrusu büyük merak konusu.

Libya'ya gelirse. Fransa, İngiltere ve Amerika'nın Libya'yı havadan bombalaması hiçbir işe yaramadı. Bu ülkede, Kaddafi'ye bağlı kuvvetlerle, muhalifler arasındaki kanlı iç savaş devam ediyor. Ayrıca, son günlerde yaşanan olaylar ve yapılan hatalar, NATO'nun ve diğer Batılı ülkelerin müdahalesinin ne kadar 'insani amaçla' yapıldığının sorgulanmasına yol açıyor.

Libya'dan kaçmaya çalışan Afrikalı mültecilerle dolu bir gemi, acil yardım çağrısı gönderdi. Ama, bu çağrılar; İtalyan sahil güvenlik ekipleri, NATO helikopterleri ve bölgede bulunan bir savaş gemisi tarafından görmezden gelindi. Gemideki 71 kişiden 61'i öldü.

Öte yandan, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, mayıs ayında, Avrupa'ya kaçmaya çalışan 600 mültecinin de içinde bulunduğu geminin Libya açıklarında battığını açıkladı. Bu iki olay bile, Libya'ya yapılan 'insani müdahale'nin ne kadar 'insani' amaçlı olduğu hakkında yeterince fikir veriyor.

Unutmayalım! Zamanında, Amerika'nın kendi çıkarları için, 'Büyük Ortadoğu Projesi'yle yapmak istediklerini şimdi ezilmiş, dışlanmış ve baskılardan bıkmış usanmış Arap halkları kendileri yapıyor.

Tunus'dan Mısır'a, Cezayir'den Yemen'e kadar, Arap coğrafyasındakiler; özellikle de gençler, bugüne kadar bütün kötülükleri ABD'de ararken; şimdi, suçlayıcı parmağını kendi liderlerine çeviriyorlar. Koltuk uğruna halklarını geri bırakan diktatörlere.

Kuzey Afrika'dan Aden Körfezi'ne kadar uzanan geniş bir coğrafyada, müthiş bir dönüşüm yaşanıyor. Hem de 'tarihi' bir dönüşüm. Bugüne kadar liderleri tarafından korkutulmuş ve bastırılmış Arap halkları şimdi birbirlerinden aldıkları cesaretle ayağa kalkmaya, direnmeye başlıyorlar.

PRAG SPRING (PRAG BAHARI)

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA, O ZAMANKİ ÇEKOSLOVAKYA'YI BASKI ALTINA ALMAYA ÇALIŞAN SOVYETLER BİRLİĞİ'NE KARŞI HALKTA OLUŞAN TEPKİLER, REFORM YANLISI ALEKSANDER DUBÇEK'İN İKTİDARA GELMESİYLE EN ÜST NOKTASINA ULAŞTI. KENDİSİ DE ASLEN BİR SLOVAK OLAN DUBÇEK, 5 OCAK 1968'DE İKTİDARA GELİR GELMEZ, REFORMLARA GİRİŞTİ. BÜTÜN DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNİ 'VARŞOVA PAKTI' İÇİNE ALIP NATO'YA KARŞI BİR İTTİFAK OLUŞTURMAYA ÇALIŞAN MOSKOVA, ÇEKLERE VE SLOVAKLARA HER TÜRLÜ BASKIYI YAPIYORDU. ÇEKOSLOVAKYA HALKI, DUBÇEK'İN LİDERLİĞİ SAYESİNDE BASKILARA KARŞI KOYUP KİŞİSEL HAKLARI VE ÖZGÜRLÜKLERİ İÇİN MÜCADELE ETTİ. ANCAK, 21 AĞUSTOS 1968'DE DUBÇEK'İ DURDURAMAYACAKLARINI ANLAYAN SOVYETLERLER, ÇEKOSLOVAKYA'YI RESMEN İŞGAL ETTİ VE DUBÇEK DÖNEMİ SON BULDU. SADECE, SEKİZ AY KADAR SÜREN DUBÇEK DÖNEMİ, ÇEKOSLOVAKYALILAR'IN GÜÇLÜ SOVYET BASKISINA DİRENDİĞİ VE KENDİ HAKLARINI; ÖZGÜRLÜKLERİNİ SAVUNDUĞU BİR DÖNEM OLARAK ANILDI. 1968'İN OCAK AYINDAN AĞUSTOS AYINA KADAR DEVAM EDEN BU SÜREÇ ÇOĞUNLUKLA BAHAR DÖNEMİNİ KAPSADIĞI İÇİN BU 'DEMOKRATİKLEŞME' VE 'ÖZGÜRLEŞME' DÖNEMİNE UYGUN BİR İSİM BULUNDU: 'PRAG SPRING' YANI 'PRAG BAHARI'.

Bahreyn'de de halk ayaklanmıştı. Orada, kanlı bir bastırma operasyonu yaşandı. Bunun için Suudi Arabistan'dan askerler çağrıldı. Bahreyn Kralı Hamid İbn İsa El-Halife, protestocuların sembolü oldu diye, İnci Meydanı'na ismini veren, İnci anıtını yıktırdı. Şii'ler hala ayakta. Ülke yönetiminde söz sahibi olmak istiyorlar. Buna karşılık baskılar ve tutuklamalar devam ediyor. Bahreyn'de olanlar, dünyanın pek de umrunda değilmiş gibi görünüyor.

Ve Suriye. Bu ülkede daha fazla özgürlük ve demokrasi isteyen bireylere karşı Esad yönetiminin uyguladığı baskılar ve şiddet politikası geri tepmiş görünüyor. Başbakan Erdoğan Esad'ı, defalarca uyardı. ABD Başkanı Obama, Esad'a resmen ultimatom verdi: "Ya istenen değişimi yap ya da git!" Ama, Beşar Esad'ın Erdoğan'ı ya da Obama'yı dinlemediği ortada. Herkesin "ne diyecek" diyerek nefesini tutup beklediği basın toplantısında değişimden bahsetmek yerine 'dış mihrakları' suçlamaya devam etti...

Unutmayalım! Zamanında, Amerika'nın kendi çıkarları için, 'Büyük Ortadoğu Projesi'yle yapmak istediklerini şimdi, ezilmiş, dışlanmış ve baskılardan bıkmış usanmış Arap halkları kendileri yapıyor.

Kuzey Afrika'dan Aden Körfezi'ne kadar uzanan geniş bir coğrafyada, müthiş bir dönüşüm yaşanıyor. Hem de 'tarihi' bir dönüşüm.

Bugüne kadar liderleri tarafından korkutulmuş ve bastırılmış Arap halkları şimdi birbirlerinden aldıkları cesaretle ayağa kalkmaya, direnmeye başlıyorlar.

Tunus'dan Mısır'a, Cezayir'den Yemen'e kadar, Arap coğrafyasındakiler, özellikle de gençler, bugüne kadar bütün kötülükleri ABD'de ararken; şimdi, suçlayıcı parmağını kendi liderlerine-koltuk uğruna halklarını geri bırakan diktatörlere-çeviriyorlar.

Birçok Arap ülkesinde muhalefete itilmiş İslami grupların etkisiyle sonbaharda iktidara gelecek yeni yönetimlerin, çoğunlukla Batı ve Amerika aleyhtarı olabilecekleri söylenebilir. Ancak, ne olursa olsun, asıl önemli olan Amerika'nın ne yapacağı. Obama yönetimi bundan böyle, Arap ülkelerinde gerçek anlamda demokrasilerin kurulmasını istiyorsa; bu tüm dünya için hayırlı olur.

Yok, bu ülkelerde eskisi gibi Washington'un desteklediği, karizmatik, iş bitirici liderler istenirse; o zaman, baharda indirilen Hammurabiler'in yerine kış geldiğinde yeni Hammurabiler oturmuş olur ki bu durumda, 'Washington'un kışı', Araplara hiç de iyi gelmeyecektir.